

EDITORIAL

Mahukmanong suklan ang tiranya ni Duterte sa 2022

Usa ka mahukmanong panagbangi tali sa tiranya ni Duterte ug sa katawhang Pilipino ang muulbo sa umalabot nga mga bulan. Sa usa ka bahin, paspas nga nagkonsolida ang hiwi nga mga pundok sa tiranya ug pasistang terorismo. Samtang sa pikas bahin, naghugpong sa lapad nga han-ay ang mga progresibo ug demokratikong pwersang anti-tiranya. Unsamang ang resulta sa maong panaglantuhi, siguradong labaw pang maglunang sa krisis ang nagharing pulitikanhong sistema.

Nakasentro ang maong panagbangi sa umalabot nga eleksiyong presidensyal nga ipahigayon sa Mayo 2022, ug ang nakatakdang ulahing termino ni Duterte isip presidente. Sa mosunod nga lima ka bulan, siguradong doble ang paningkamot sa tanang pulitikanhong pwersa nga makab-ot ang tagsa-tagsa nilang mga tinguha.

Mipatigbabaw sa kasamtangan ang tiranikong alyansa sa mga Duterte, Marcos ug Arroyo sa eleksyon tungod gunit nila ang poder. Kontrolado nila ang militar ug pulis nga ginagamit aron pig-oton, hadlukon ug sumpuon ang mga pwersang naga-

babag sa tiranya. Gituboy ug gunit usab ni Duterte ang mayorya sa mga upisyal sa Commission on Elections (Comelec). Kontrolado usab niya ang dekompyuter nga pag-ihap sa boto nga gigamit niadtong 2019 aron ipahimutang ang iyang mga alipures sa Kongreso ug Senado.

Labaw sa tanan, gunit sa alyansang Duterte-Marcos-Arroyo ang higanteng bahandi ug rekursu sa estado. Gibubu sa mga Marcos ang ilang binilyong pisong kinawat nga bahandi niadtong panahon sa diktadurya aron paliton ang pagdapig sa mga pulitiko, maghakot sa ilang mga rali ug *motorcade*, manguna sa mga

pasundayag sa masmidya, ug dumugon ang *social media* aron magmugna og ilusyon sa malawak na suporta. Mibaha usab ang pondo gikan sa dagkung negosyo nga kanhi nang kakunsabo sa diktadurya, ingonman ang dagkung burgesyang kumprador nga nahadlok nga baslan sila sa panahong maghari ang mga Marcos.

Nagkahiusa karon ang alyansa sa mga tirano, apan dili malilong nga lalum usab ang panagbangi sa ilang han-ay. Padayon nga ginagamit ni Duterte ang hulga sa kasong diskwalipikasyon nga gipasaka sa Comelec batok kang Ferdinand Marcos Jr. aron mopuga og mas dakung konsesyon ug kasiguruhan sa proteksyon. Gipakita ni Duterte nga wala siyay katagbawan sa gahum ug bahandi, busa wala nay kurat kung pagapilion pa gihapon niyang sipaon si Marcos ug suportahan ang kinsamang mapasunod sa iyang mga dikta.

Napakyas ang lain-laing partidong anti-Duterte nga maghiusa ug mopili og usa ka kandidato. Nanguna sa pinakadakung partidong oposisyon ang Liberal Party ni Leni Robredo, apan kulang pa kaayo ang ginapakita niyang kapasidad nga pangulohan ug hiusahon ang katawhan. Dili makatabang iyang tsansang modaog ang iyang pagdistansya sa nasudnon-demokratikong mga partido ug organisasyon nga lakip sa pinakalig-on nga mibatok sa tiranya ni Duterte ug adunay baseng masa nga may pipila ka milyong boto sa eleksyon.

Kinahanglang padayon nga maningkamot ang mga pwersang oposisyon nga matibuok ang ilang alyansa. Ingonman, bisan walay pormal nga panaghiusa sa pwersa o pag-aalyansa sa eleksyon, kinahanglang magkahiusa ang mga pwersang oposisyon nga tibuukon ang pinakalapad nga kalihukan batok sa pagbalik sa mga Marcos ug pagpalanat sa dinastiya ni Duterte—usa ka kalihukang kontra sa mga pasista, kawatan ug mga bakakon. Kinahanglang magkahiusa silang tanan nga hustong iha-

pon ang mga balota ug batukan ang tanang mga lakang aron limbungon ang resulta sa eleksyon. Kinahanglang andam silang tanan nga mabaturug ug molihok sa higayon nga mabutyag ang malukpanong pagpanglimbong nilang Marcos ug Duterte sa eleksyon.

Kinahanglang padayon nga manlimbasog ang mga nasudnon-demokratikong partido ug organisasyon nga hiusahon ang mga nag-unang partido nga kontra sa tiranya ug awihagon sila nga suportahan ang mga patriyotiko ug demokratikong panawagan. Lakip dinhi ang singgit alang sa hustisya sa napuloan ka libong biktima sa pagpatay sa mini nga "gyera sa droga," ang pagpalingkawas sa tanang bilanggong pulitikal, umento sa suhulan, yuta alang sa mga mag-uuma, pagtangtang sa gahum sa militar sa gubyrno ug katilingban, pagpasiugda sa seryosong panaghisgot kalinaw ug pagpahunong sa gyera batok sa mga sibilyan sa dagway sa okupasyong militar ug pulis sa mga baryo, pugos nga "pag-pasurender," ug pagpamomba gikan sa ere ug pagpanganyon.

Kadungan sa pagpaaslang sa mga pulitikanhong pakigbisog sa kasyudaran ug kabanikanhan, kinahanglang padayon nga pakusgon ang rebolusyonaryong armadong pakigbisog aron batukan ang pasistang paninibasib batok sa masa ug iaslang ang mga demokratikong pakigsog sa masang mag-uuma.

Kinahanglang maningkamot ang Bagong Hukbong Bayan (BHB) nga labaw pang pakusgon ug pasubsunon ang gerilyang pakiggubat sa basihan sa nagkalalum ug nagkalapad nga baseng masa, aron pakyason ang deklaradong tumong sa AFP nga pukanon ang armadong pakigbisog ayha mahuman ang termino ni Duterte.

Sa umalabot nga mga bulan, sigurado nga pagalunsaron sa AFP ang dinagkung opensibang militar batok sa mga yunit sa BHB. Ang pasistang terorismo sa mga upisyal sa militar ug pulis labaw nga mihigmata sa katawhan sa kahusto sa pagarmas ug pagsalmot sa armadong pakigbisog.

Kinahanglang padayon nga pakusgon sa BHB ang kapasidad niini sa mga gerilyang maniobra ug estilo sa pagtrabaho aron hikawan sa target ang kaaway samtang nagpakusog, nangrekrut og bag-ong mga Pulang manggugubat, nagpalapad og teritoryo, nagtukod og bag-ong mga organisasyong masa, nagkonsolida ug nakaabli og bag-ong mga gerilyang nataran, ug naglunsad og mga taktikal nga opensiba nga siguradong mapadaug.

Alang sa Partido, ang umalabot nga mga bulan haum nga higayon alang sa malukpanong pagpukaw, pagorganisa ug pagpalihok sa masang Pilipino. Kinahanglang hugot nga pangulohan sa Partido ang mga pakigbisog sa katawhan ug armadong pakigbisog aron labaw pang magpalapad ug magpakusog. Sa nagkaduul nga anibersaryo sa Partido, kinahanglang magsilbing okasyon aron iandam ang hunahuna ug palig-onon ang han-ay aron abagahon ang bug-at nga tahas sa pagabaktasong malisud nga dalan sa pakigbisog sa umalabot.

AB

 <p>Bolyum LII Ihap 24 Disyembre 21, 2021</p> <p>Ang Ang Bayan ginapagawas sa pinulongang Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray, Ingles ug Espanyol. Nagadawat ang Ang Bayan og mga kontribusyon sa porma sa mga artikulo ug balita. Ginaawhag usab ang mga tigbasa nga magpadangat og mga puna ug rekomendasyon sa pagpalambo sa atong mantalaan.</p> <p> @cpp_angbayan</p> <p> fb.com/editorsofAB</p> <p> cppinformationbureau@gmail.com</p>	<h2 style="text-decoration: underline;">Unod</h2> <p>Editorial: Mahukmanong suklan ang tiraniya ni Duterte sa 2022 1</p> <p>Pagduso sa panginabuhian ug katungod 3</p> <p>Pagpalig-on sa ATL, gimakmak 4</p> <p>Liboan ka Lumad, nagbakwit 4</p> <p>Kaso sa "nagalakaw nga bukog" 5</p> <p>3 ka pistola, nakumpiska sa BHB-SDS 5</p> <p>Mga protesta 5</p> <p>Kampanya sa pagpabakuna 6</p> <p>Nangulipas ang gubyrno sa responsibilidad 7</p> <p>Sa mubong pagkasulti 8</p> <p>Tulo, gipatay sa Negros 9</p> <p>Pagpamig-ot sa bihag 9</p> <p>Pag-extradite kang Assange, gimakmak 9</p> <p>Unang unyon sa Starbucks, natukod 9</p> <p>Grabe nga walay kaangayan 10</p>
<p style="text-align: center;">Ang Ang Bayan ginamantala duha ka hugna matag bulan sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas</p>	

Panginabuhian ug katungod, giduso sa 2021

Sa 2021, padayon nga giduso sa demokratikong mga organisasyon ang paghatag sa estado og igong ayuda sa mga sektor nga apektado sa krisis sa panginabuhian ug pandemya. Niadtong Mayo, gitukod ang Ayuda Network, nga nanguna sa pagmakmak sa Kongreso aron siguruhong adunay igong pondo alang sa ayuda. Lakip sa maong *network* ang 10K Ayuda Network sa kabus nga sektor nga adunay 200,000 ka myembro.

Gikan Pebrero, kapin 30 ka piket ang gilunsad sa lain-laing grupo atubangan sa Kongreso, sa Mendiola sa Maynila, ug atubangan sa lain-laing mga ahensya sa guberno aron iduso ang ayuda. Gilunsad usab sa mga rehiyon ang susamang mga kampanya ug protesta. Sa gisumiteng badyet alang sa 2022, ₱5 bilyon lamang ang gigahin alang dinhin, layo kaayo kini kumpara sa ₱206.7 bilyong ayuda niadtong 2020.

Ang mayor nga mga aksyong masa sa milabayng tuig pulos nakasentro sa pagmakmak alang sa ayuda. Lakip dinhi ang mga protesta niadtong ulahing SONA ni Duterte, Adlaw sa Kababayan-an niadtong Marso, Adlaw sa mga Mag-uuma niadtong Oktubre, sa Adlawng Natawhan ni Andres Bonifacio niadtong Nobyembre 30, ug Pangkalibutang Adlaw sa Tawhanong Katungod niadtong Disyembre 10 nga gisalmutan sa kapin 5,000.

Sukad Pebrero, siyam ka adlaw sulod sa 17 ka semana, kipakigbisog sa pito ka abugado nga mirepresentar sa 37 ka petisyon batok sa Anti-Terrorism Law ang pagbasura niini. Atol sa mga pagdungog, naglunsad og piket ang mga petisyuner ug mga grupo atubangan sa korte. Naglunsad usab og protesta niadtong Hulyo ang mga grupo sa unang anibersaryo sa mapanumpuon balaod.

Halos pito ka bulan human ang mga pagdungog, gipagula sa Korte Suprema ang desisyon nga pabor sa maong balaod, gawas sa duha ka

gamayng punto.

Sa tibuok tuig, nagpadayon ang panawagan sa mga demokratikong grupo aron bungkagon o tangtangan og pondo ang NTF-Elcac, ang huntang sibil-militar sa rehimeng Duterte. Magkasunod nga piket ang gilunsad atubangan sa Senado ug Kongreso niadtong Setyembre kadungan sa deliberasyon sa nasudnong badyet. Gikan sa ₱28 bilyon, una kining gipaubsan ngadto sa ₱4 bilyon. Sa katapusan, gigahinan ang ahensya og ₱17.1 bilyon, halos pareho lang sa ₱19 bilyong badyet niini karong tuig.

Gimakmak sa mga progresibong grupo ang NTF-Elcac ug kampanyang *red-tagging* ug pagpanumpo niini batok sa mga progresibo. Pina-kabangis dinhi ang pagpatay sa siyam ka aktibista ug pag-aresto sa lain pang unum sa Southern Tagalog niadtong Marso 7.

Pakigbisog sa mga sektor

Sa tibuok tuig, kapin 500 ka protesta sa tibuok nasud ang nataho ngadto sa Ang Bayan. Pinakadaghang protesta ang gilunsad sa Metro Manila nga gisundan sa Southern Tagalog samtang namantine ang mga protesta sa uban pang syudad sama sa Baguio, Angeles sa Pampanga, Naga sa Camarines Sur, Calamba sa Laguna,

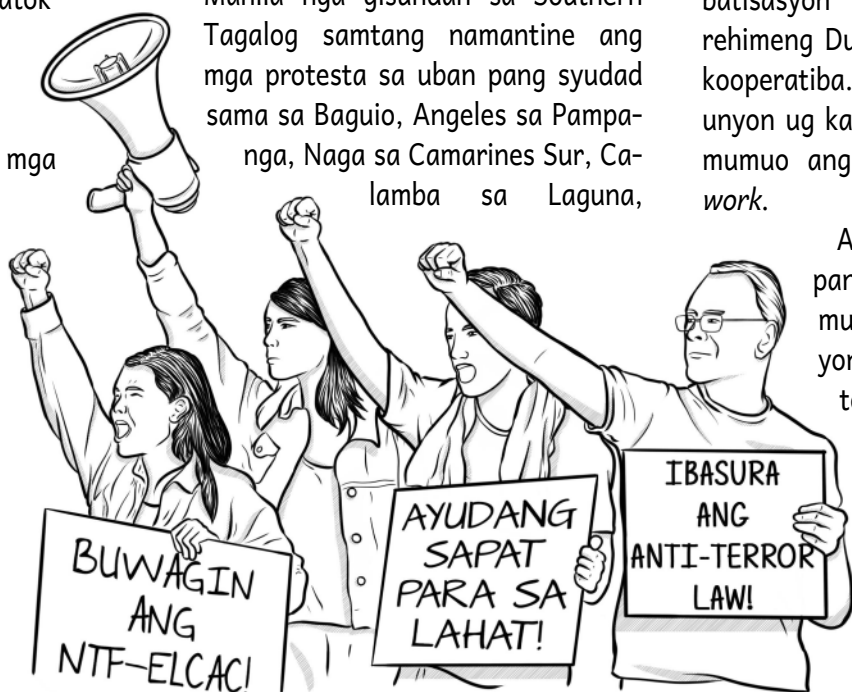
Bacolod sa Negros Occidental, Iloilo, Cebu, ug Davao.

Tataw dinhi ang mga protesta sa mga mamumuo sa panglawas nga naglunsad sa dili moubos sa 25 ka *walkout* ug piket sa pagpangulo sa Alliance of Health Workers alang sa benepisyo ug kaayuhan sa sektor. Gilunsad usab sa mga kabatan-onan ug magtutudlo ang mga protesta alang sa luwas nga balik-eskwela. Ingonman, naglunsad og mga karaban ang mga mag-uuma sa Southern Tagalog, Central Luzon ug Cagayan Valley sa Metro Manila alang sa tinuod nga reporma sa yuta ug ayuda.

Aduna usay mga protesta batok sa nagapadayong ekstrahudisyal nga mga pagpamatay ilalum sa mini nga "gyera kontra-droga," ug para iduso ang pagkiha kang Rodrigo Duterte sa International Criminal Court. Pormal nang giuyunan sa korte niadtong Hunyo ang imbestigasyon sa iyang mga krimen batok sa katawhan.

Gawas niini, adunay mga protesta batok sa pagsaka sa presyo sa lana ug mga palaliton, demolisyon ug *climate change*. Giduso usab sa mga progresibong grupo ang pagpataas sa suhulan sa mga magtutudlo ug empleyado, ug pagtapos sa kontraktwalisasyon. Nagpadayon usab ang mga rali alang sa *academic ease*, balik-pasada, pagbatok sa pribatisasyon ug pagpanginlabot sa rehimeng Duterte sa lokal nga mga kooperatiba. Gisuklan usab ng mga unyon ug kahugpungan sa mga mamumuo ang iskemang *no vax, no work*.

Aduna usay mga kampanyang nakabase sa komunidad batok sa minilyong pisong mga proyektong reklamasyon sa Manila City, Davao City ug Cebu, ingonman sa kampanya baton sa *offshore mining* sa Cagayan Valley ug Pangasinan.

Pagpalig-on sa ATL, gimakmak

Nagmartsa niadtong Disyembre 10 ang 5,000 ka aktibista sa University of the Philippines (UP)-Diliman isip pagdumdum sa Pangkalibutang Adlaw sa Tawhanong Katungod. Gikundena sa protesta ang desisyon nga gipagula sa Korte Suprema niadtong Disyembre 7 nga nagpalig-on sa kadaghanan sa mga probisyon sa Anti-Terror Law (ATL) luyo sa wala ug toong mga petisyon nga gipasaka aron ibasura kini.

Ayha ang martsa, naglunsad og press conference sa unibersidad ang mga abugado nga mirepresentar sa mga petisyuner batok sa ATL. Nagpadayag sila og pagkadismaya sa desisyon sa Korte Suprema nga nagpalig-on sa ATL sa pangkinatibuk-an niini gawas sa duha ka "minimal" nga punto. Kini mao ang mga bahin sa ikaupat nga seksyon sa balaod nga matud nila lapas sa kagawasan sa pagpapadayag, ug ang ikaduhang parapo sa ika-25 seksyon sa balaod nga nagatugot sa Anti-Terrorism Council nga ideklara ang unsamang grupo isip terorista sa pangayo sa ubang nasud.

"Dili kini kadaugan," saysay ni Atty. Evalyn Ursua, usa sa mga abugado, kalabot sa duha ka gagmayng probisyong gideklarang "dili konstitusyunal." Matud niya, daghang probisyon nga layong mas angayang ibasura sa Korte Suprema. Lakip dinhi ang malukpanong depinisyon sa "terorismo," absolutong gahum sa Anti-Terrorism Council, detensyon sulod sa 24 ka adlaw, unilateral nga pag-freeze sa mga katigayunan sa bangko nga walay hustong proseso ug daghan pang uban. "Kung buot hunahunaon, dapat ang tibuok balaod mismo ang gibasura," matud ni Rep. Edcel Lagman.

Sa martsa human sa *press conference*, gitawag sa mga raliyista ang alyansang Duterte-Marcos isip "Pundok sa Teror" nga naghulgang magsabwag og kabangis sa tibuok nasud. "Unum ka tuig nga giantus sa katawhang Pilipino ang terorismo sa estado, kabangis ug pagpanumpo," matud ni Cristina Palabay sa Kara-

patan. "Kinahanglang dili tugutang magpadayon ang parehong makapatay nga kampanya sa mosunod nga unum ka tuig."

Adunay susama nga mga kalihukan sa lain-laing bahin sa nasud. Sa Baguio City, nagmartsa ang mga raliyista sa Session Road ayha nagprograma sa Malcolm Square. Nagrali usab sa Naga City ang mga aktibista ug mga tigsuporta gikan sa lain-laing distrito sa Camarines Sur. Sa Cebu City, nagpiket ang mga progresibong grupo atubangan sa kampo sa Philippine National Police Region 8 sa Osmeña Boulevard ayha miadto sa Colon St. Sa Bacolod, gikan sa Lupit Church nagmartsa ang mga taga-Negros padulong sa Bacolod Plaza. Aduna usay susamang ak-

tibidad sa Sunburst Plaza, Iloilo City, Panay, ug sa Freedom Park sa Davao City.

Sa lain pang bahin sa nasud, lain-laing tipo usab sa protesta ang gilunsad. Nagdagkot og kandila ang mga estudyante sa Central Luzon State University atubangan sa unibersidad niadtong Disyembre 9. Sa Tumauini, Isabela, nagpasaka og petisyon sa lokal nga guberno ang mga organisasyon sa mga mag-uuma nga Amihan ug Dagami aron imbestigahan ang mga abuso sa 95th IB ug 86th IB.

Liboan ka Lumad, nagbakwit tungod sa pagpamomba

LIBOAN KA LUMAD o 260 ka pamilya gikan sa mga barangay sa Napnapon, Damulol, Mina, Badiangon ug Tibuhol sa Palimbang, Sultan Kudarat ang hinanaling nagbakwit nga walay dala ni bisan unsa tungod sa walay puas nga pagpamomba ug pagpanganyon sa militar.

Niadtong Disyembre 9, alas-5:15 sa buntag, dili moubos sa unum ka dagkung bomba ang gihulog sa duha ka FA-50 *fighter jet* sa Napnapon River sa Barangay Napnapon. Dili moubos sa pito ka sundalo, lakip ang usa ka opisyal, ang napatay dihang mahulugan sa kaugalingong bomba. Walay yunit sa hukbong bayan sa lugar sa moang higayon.

Sa misunod nga adlaw, dili moubos sa 130 ka hugna nga gikanyon ang kasikbit nga mga lugar. Kapin 400 ka sundalo ang gideploy sa sagsunson ug sunud-sunud nga paglupad sa mga helikopter nga mitugaw sa kamalinawon sa lugar.

Aron panalipdan ang masa sa lugar, duha ka magkasunod nga operasyong haras ang gilunsad sa BHB sa mga barangay sa Napnapon ug Mina niadtong Disyembre 15 ug 16. Usa ka sundalo ang napatay ug duha ang samaron.

Kaso sa "nagalakaw nga mga bukog" sa Leyte, gibasura

Gibasura niadtong Disyembre 16 ang gama-gamang kaso kalabot sa pagpatay sa 15 ka indibidwal niadtong dekada 1980 ug paghan-ok sa ilang mga bukog sa usa ka lubnganan sa Inopacan, Leyte. Ang desisyon nga gipagula sa Manila Regional Trial Court Branch 32 naggikan sa petisyon para ibasura ang mga ebidensyang gigamit aron pasakahan og kaso silang Satur Ocampo, Rafael Baylosis, Adelberto Silva, Norberto Murrillo, Dario Tomada, Oscar Belleza, Exuperio Lloren ug Vicente Ladlad.

Gawas niini, gimando sa korte ang pagbasura sa kaparehong kaso batok nilang Benito ug Wilma Tiamzon, Lino Salazar, Presillano Beringel, Luzviminda Orillo, Muco Lubong ug Felix Dumali. Adunay 38 ka katawo ang gipasakahan sa maong kaso. Gimando usab sa korte ang hinanali nga pagpalingkawas sa tanang mga nakabilanggo subay dinhi.

Matud sa National Union of Peoples' Lawyers o NUPL, gipabasura sa korte ang gama-gamang kaso tungod kay wala napamatud-an ang primaryang krimen sa pagpatay sa ginasulting 15 ka indibidwal. Matud niini, wala napamatud-an nga ang mga bukog iya sa mga ginganlang mga biktima. Dili usab katuuhan ang mga gisaysay sa mga "saksi."

Unang gipasaka ang kaso niadtong 2006 human gisulti sa mga sundalo sa 43rd IB nga ang kagadunggan nilang mga "tingog" sa Mt. Sapang Dako "tingog sa mga kalag" sa mga indibidwal nga gipatay kuno sa hukbong bayan kapin duha ka dekada na ang milabay. Bunga sa maong "pagpangalag," gikalot sa mga sundalo ang usa ka lugar kung asa nakaplagan nila ang mga bukog sa "15 ka katawo."

Ang maong "nakalot" nga mga bukog una nang gigamit sa usa ka kasong gibasura sa Leyte Regional Trial Court. Niini nga kaso, "nakalot" ang mga bukog sa Barangay Monterico, Baybay, Leyte niadtong Hunyo 2000. Lakip sa mga ginganlang mga biktima mao silang Concepcion Aragon, Juanita Aviola ug Gregorio Eras—ang parehong mga biktima nga subling "nakalot" sa Inopacan niadtong 2006. Tungod niini, gitawag ang kaso sa Inopacan isip kaso sa "nagalakaw nga mga bukog."

3 ka pistola, nakumpiska sa BHB sa Surigao del Sur

TULO KA PISTOLA ang nakumpiska sa Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Surigao del Sur sa ambus nga gilunsad sa usa ka yunit niini batok sa mga sundalo sa Barangay San Vicente, Madrid niadtong Disyembre 15. Sakay sa usa ka Isuzu nga pick-up ang mga sundalo dihang giambus sila. Dili tinuod ang gipagawas sa militar nga kabahin sila o padulong sila sa pag-andam sa pag-igo sa Bagyong Odette aron maghatag og ayuda.

Sa wala damha, duha ka sibilyang nakamotor ang naigo dihang nag-overtake sila sa ginasakan sa mga sundalo. Nangayo og pasaylo ang yunit sa BHB sa pamilya sa maong kahunyangan, ug nagtanyag og bayad-perwisyo.

Unyon sa San Lazaro Hospital sa Maynila, matukod na. Lampus ang San Lazaro Hospital Employees Association-Alliance of Health Workers sa gipahigayon eleksyon sa sertipikasyon sa unyon sa mga mamumuo sa panglawas sa maong ospital sa syudad sa Maynila niadtong Disyembre 7. Mibotar pabor sa unyon ang mga mamumuong panglawas sa ospital aron representahan sila sa pakignegosasyon sa maneydsment.

Negosasyong CBA sa Daiwa sa Laguna, nagmabungahon. Napaduso sa mga mamumuo sa Daiwa ang ilang mga pangayo sa gihimong collective bargaining agreement (CBA) tali sa Malayang Unyon sa Daiwa-Olalia KMU ug maneydsment sa kumpanya niadtong Disyembre 7. Nauyunan dinhi ang dugang suhulan ug benepisyo. Ang Daiwa Seiko Philippines Corporation sa Cabuyao, Laguna nagamanupaktura sa mga pyesa sa motor.

Hustisya alang sa Guinobatan 2. Kapin 500 ka Bicolano ang misalmot sa misang bayan sa Guinobatan Plaza, Albay niadtong Disyembre 15 isip kabahin sa kampanyang hustisya para nilang Jaymar Palero ug Marlon Napire, duha ka aktibistang gibatay sa mga pulis niadtong Hulyo 25 sa Guinobatan. Myembro sila sa organisasyon sa mag-uuma sa Albay. Gipasiugdahan ang misa sa Justice for Guinobatan 2 Movement.

Ibalik ang dyip sa Commonwealth, Quezon City. Nagpiket niadtong Disyembre 7 atubangan sa LTFRB sa Quezon City ang mga tsuper ug opereytor sa dyip aron ipanawagan ang 100% nga pagbalik sa byahe sa Commonwealth Avenue sa Quezon City ug ilhon nga lehitimo ang ilang prangkisa. Nanawagan usab sila og subsidyo sa pagpalit og petrolyo atubangan sa padayon nga pagsaka sa presyo nito. Mikabat sa 2,000 ka pangpublikong sakyanan sa maong ruta ang hindi nakabyahe sa kalsada sa maong dapit sukad pa niadtong 2020.

Karaban batok sa reklamasyon sa Cebu. Gatusan ka residente sa Calajoan, Tungkil, Guindaruhan sa Minglanilla, Cebu ang misalmot sa karaban niadtong Disyembre 9 batok sa ginapahigayong reklamasyon ug pagkwari sa ilang lugar. Hugot nilang gibabagan ang proyekto sa Ming-Mori Development Corporation ug Jomara Earthmoving and Development Corporation. Matud nila, liboan ang mapalayas ug mawad-an og panginabuhian tungod sa maong proyekto.

Gasto ug kulang nga pagpangandam sa kampanya sa pagpabakuna

Libre ang bakuna apan dili libre magpabakuna. Walay bakunahan sa baryo ni Aya busa nibyahe siya ug ang iyang ate padulong sa sentrong lungsod para magpaturok niadtong Nobyembre 30. Kapin usa ka oras ang ilang gibyahe aron makaadto sa pinakaduul nga *vaccination center*. Migasto sila og ₱1,000 para sa transportasyon ug pagkaon. Kinahanglan nilang subling mogasto para sa ikaduhang dosis. Sa ilang pamilya, upat pa lang ang nabakunahan tungod sa kakulangan sa pondo.

Lakip si Aya sa liboang mitubag sa panawagang magpabakuna sa tulo-ka-adlaw nga kampanya sa koordinadong nasudnong pagbakuna niadtong Nobyembre 29 hangtud Disyembre 1. Unang target sa maong kampanya nga mabakunahan ang 15 milyon apan gipaubos kini ngadto sa 9 ka milyon tungod sa daghang kakulangan.

Sa sentrong lungsod sa South Cotabato nga giadtoan ni Aya, mamatikdan ang kakulang sa pagpangandam. Kulang kaayo ang mga personel sa panglawas bisan og aduna nay mga boluntir gikan sa pribadong sektor. Sa usa ka *vaccination center*, kapin 1,000 ang milinya. Aduna lamang kiniy kapinkun-kulang 70 ka personel nga kadaghanan gikan sa mga Barangay Health Worker (BHW), kasama ang tulo ka doktor ug pipila ka nars. Resulta niini, milungtad og hangtud Disyembre 3 ang pagbakuna.

"Dili lang unta oras sa trabaho ang dugangan, maayo unta kung apil pud ang among sweldo," mulo ni Myrna, usa sa mga BHW sa maong *vaccination center*. Nakadawat lamang ang mga BHW sama niya og ₱9,900 kada bulan. Sagad usab nga mulungtad pa og pipila ka bulan ayha

sila sweldohan. Wala silay benepisyogikan sa PhilHealth ug Social Security System. Wala sila nalakip sa mga makadawat sa Special Risk Allowance bisan og ginaila silang mga *frontliner* ug nag-unang miatubang sa bayrus.

Kanunay usab nga nalangan bisan ang sweldo sa mga nars ug kumadrona nga dapat nagadawat og ₱30,000 hangtud ₱50,000 kada bulan gikan sa Department of Health (DOH). Tungod sa grabeng kagamay sa badyet alang kanila, walay doktor ang mga *health center* bisan sa mga syudad. Mga nars ang nagaaktong doktor niini nga mga lugar, ug naghahatag lamang sila og *referral* kung kinahanglang na gyud kaayo og doktor ang usa ka pasyente.

Perwisyo ang resulta sa kakulang sa personel ug langan nga pagpamakuna ilabina sa mga mamumuo. "Sa tinuod lang, nabalaka kaayo ko nga magpabakuna," saysay ni Hener. Apan napugos siyang molinya tungod kay kinahanglang sa trabaho. "Bisan dili mandato, obligado pa gihapon mi," sigon niya. Subay kini sa IATF Resolution-148B kung asa gihatagag kagawasan ang mga upisina ug negosyo nga obligahon ang ilang

mga mamumuo nga magpabakuna, ug kung dili, obligahon silang magpa-test kada semana gamit ang kaulangong pondo. Mikabat sa ₱2,500 ang pinakabaratong *test*.

Sa pikas bahin, dili ginasonod sa mga negosyante ang ubang palisiya sa IATF sama sa dili pagmarka og absent sa mga magpabakuna. "Murag dili pa ko maturukan karong adlaw," kabalaka ni Hener. Usa ka adlaw lamang ang pananghid niya sa iyang superbisor. "dili ra ba sayon pananghid sa trabaho," matud niya. "Siguradong ugma pagamarkahan og absent ang wala nako pagtungha. Gutom ug gasto na gani kaayo, 'no work, no pay' pa."

Liboan man ang nilinya para magpabakuna, daku pa gihapon ang ihap sa wala nabakunahan sa South Cotabato. Ang Bangsamoro Autonomous Region of Muslim Mindanao, kung asa kini langkob, ang adunay pinakaubos nga tantos sa nabakunahan sa tibuok nasud.

Kaylap ang kabalaka sa mga baryo nga mamahimong makadawat ang bakuna sa ilang kalawasan. Resulta kini sa mikaylap nga disimpormasyon sa *social media*. Ang maong mga kabalaka dali lamang nga matul-id pinaagi sa malukpanong kampanyang impormasyon sa siyensya sa bakuna. Mas makaagni usab kung ipaduul ngadto kanila ang mga sentro sa pagpabakuna, imbes na obligahon silang mogasto ug magpaabot og grabe ka dugay.

Ang kakulangan sa mga pasilidad ug personel medikal repleksyon sa kriminal nga pagpasagad sa rehimeng Duterte sa sektor sa panglawas nga gipagrabe pa sa pandemya. Karong tuiga, ₱4.8 milyon lamang sa gigahin niining badyet alang sa Health Facilities Enhancement Program nga para sa pagtukog og imprastruktura sa panglawas ug pagpalit og mga himang medikal. Gikibhangan niini og 2.6% ang badyet para sa mga mamumuo sa panglawas ug pangsuporta sa operasyon sa mga ospital sa DOH. **AB**

Nangulipas ang gubyrno sa responsibilidad

Human ang pipila ka bulang pagduso sa mga estudyante alang sa luwas nga balik-eskwela, gikahinaman nila ang anunsyo sa Commission on Higher Education (CHED) nga subling ablihan ang mga klasrum sa Enero 2022 alang sa pisikal o *face to face* (F2F) nga mga klase. Gawas sa Medisina ug sa kursong panglawas nga una nang gitugutan niining tuiga, aduna na usay mga klase sa uban pang mga kurso ug kolehiyo.

Nalingaw sa pagdumdom ang mga estudyante ilabina sa *social media* sa subling paghimamat sa ilang mga klasmeyt. Daghan ang nag-post og mga bidyo ug litrato nga nagpakita sa kalipay niadtong mga niaging tuig sa wala pa gipasirad-an ang mga eskwelahan. Ang kahinam nila naggikan sa simpleng pagdumdom kung paunsa mopara og pangpasaherong sasakyan o magsuot og uniporme, hangtud sa paglingkawas gikan sa kalisud sa *online class*.

Alang sa pipila ka estudyante sa University of the Philippines-Manila (UPM) nga nalakip sa limitadong pisikal nga mga klase niadtong tunga-tunga sa tuig, dakung tabang kini sa ilang mental nga kahimsog. “Kadtong pagpangutana sa tapad kung unsa ang gisulti sa magtutudlo, kung nahimo ba ang giapahimo, kadtong paginambitay sa mga gihimo, kadtong tanan liboan ka pilo nga mas malipayon,” matud sa usa ka estudyante sa Bachelor of Science in Public Health (BPH). Dugang niya, gipalig-on usab niini ang teoretikal nga mga leksyon sa *online* nga mga klase.

Kadaghanan sa mga kursong

una nang gitugutang mag-abli karong tuiga nanginahanglan og mga klase sulod sa laboratoryo, o kaha pag-intern o pagbansay sa mga ospital. Matud sa usa pa ka estudyante sa BPH, ang maong mga praktikal nga pagbansay kinahanglan kaayo nila ug mapatuman lamang kini pinaagi sa pisikal nga mga klase.

Apan kung unsa kadasig ang mga estudyante mao usab ang kawalay-interes sa gubyrno nga ablihan na ang mga klasrum. Dihang natukmod kini nga magpatuman na sa pisikal nga mga klase, nangulipas pa gihapon kini sa pagsiguro nga luwas nga makabalik sa eskwela ang mga estudyante. Sa kaso sa CHED, ang gihimo lamang niini mao ang pagpagula og mga listahan sa angayang himuon, dili para sa ahensya, kundi alang sa mga unibersidad ug estudyante.

Lakip sa mga gimando sa CHED mao ang kinahanglang bakunado ang mga motungha sa pisikal nga mga klase. Apan pipila ka semana na lamang ayha mag-abli ang semestre sa Enero 2022 wala pa gihapon nabakunahan ang mokabat sa katunga sa 4 milyon rehistradong estudyante sa kolehiyo. Lapas sa tawhanong katungod ug sa

balaod ang pugos nga pagpamakuna ug mga iskemang “No Vaccine, No Work/No Salary/No face-to-face classes” matud sa ACT Teachers.

Wala usab sa plano sa gubyrno nga gahinan sa libreng Covid-19 test ang mga estudyante.

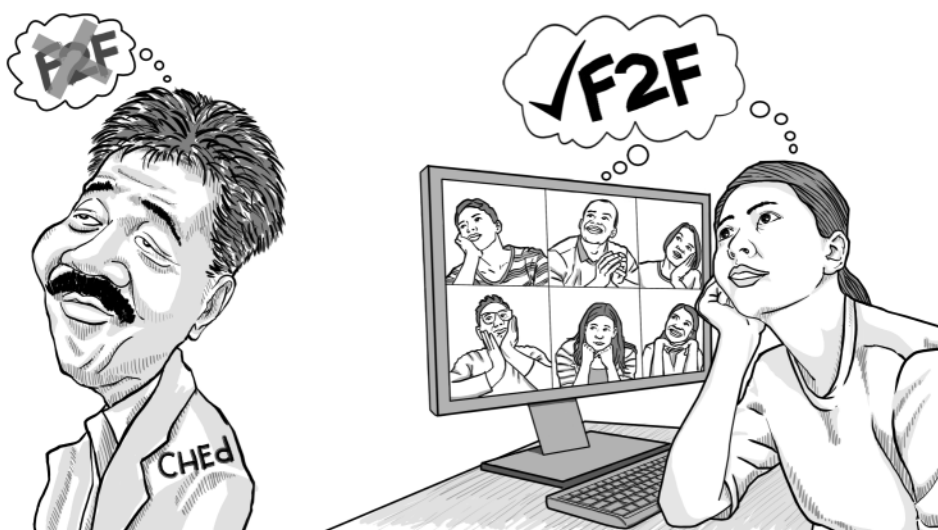
Ang mga kolehiyo ug unibersidad na usab ang bahala sa “pag-retrofit” o pagpahaum sa mga pasilidad aron mouyon sa mga lagda sama sa *social distancing*, bentilasyon, paghugas sa kamot ug uban pa.

Samtang sa sugyot nga badyet alang sa 2022, gikibhangang 17% ang badyet sa mga pangpublikong kolehiyo ug unibersidad gikan ₱85.95 bilyon ngadto ₱71.2 bilyon. Girason sa CHED nga “pag-retrofit” wala nagpasabot nga kinahanglang magtukod pa og dugang nga mga klasrum. Lakip sa gimando sa ahensya ang estilo sa United Kingdom kung asa upat ka araw lang ang pisikal nga mga klase, ug 10-17 ka adlaw ang *online*. Dili sama sa Pilipinas, libre ug daling maakses ang *testing* sa tanang mga estudyante.

Gipasagdan usab ang mga estudyanteng nagsugod na sa pisikal nga klase. Sa kaso sa UPM, daghan sa mga estudyanteng mitungha sa pisikal nga klase ang misangpot sa pag-undang tungod sa kakulangan sa badyet. Wala ni unsamang nahatag nga akomodasyon, transportasyon o subsidyo alang sa mga estudyante, ilabina sa mga naggikan sa lagyo nga mga prubinsya.

Niining bag-o, hingpit nang nangulipas ang CHED sa pagsulting dili na kinahanglang mangayo og pagtugot ang mga kolehiyo ug unibersidad.

Moatubang ang mga nangulo sa ahensya sa pagpursige sa mga estudyante alang sa tinuod ug luwas nga balik-eskwela. Nagkanayon ang mga nahinabi nga mga estudyante sa UPM nga magpadayon sila sa pagduso sa mas maayong opsyon alang sa ilang mga klasmeyt ug ti-buok sektor.

\$1,000
kada segundo

ang kita sa **Pfizer**, **BioNTech** ug **Moderna** karong tuiga gikan sa **halin sa bakuna batok sa Covid-19**. Mibalibad sila nga ipaambit ang "recipe" sa ilang bakuna aron makamanupaktura og mas daghan ug mas barato ang kabus nga mga nasud.

Gikan sa: People's Vaccine Alliance

+++++
500+
milyon

ka katawhan sa tibuok kalibutan ang natukmod o nangatukmod

sa **grabeng kalisud** tungod sa pagbayad nila para sa mga serbisyong panglawas gikan sa kaugalingon nilang balsa ayha pa magpandemya. Lagmit nga mas daku pa kini karon.

Gikan sa: World Health Organization

293 tigpabalita ang gipriso,

24 gipatay **66** desaparecidos

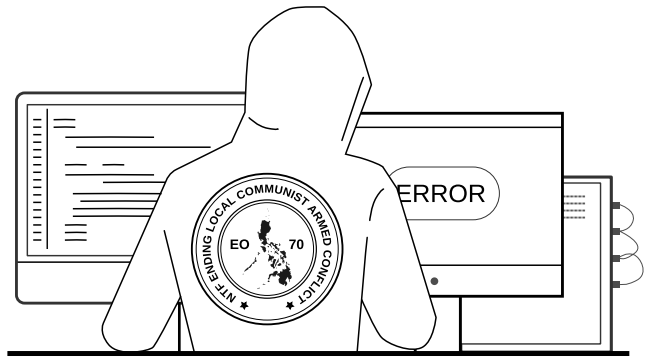
sa lain-laing bahin sa kalibutan. Lakip sa mga nakakulong si **Frenchie Mae Cumpio** sa alternatibong midyang Eastern Vista sa Eastern Visayas.

Gikan sa: Committee to Protect Journalists

695MB
kada segundo sulod sa 24-oras

ang gibubu ngadto sa **Philippine Revolution Web Central**, ang *website* sa Partido, niadtong unang semana sa Nobyembre. Laraw niini nga lunuron ang **PRWC** ug dili maakses sa publiko.

Ang **NTF-Elcac** ang nagpaluyo sa maong atake sa **PRWC**. Nagpadayon pa ang atake mao nang dili pa normal ang operasyon sa *website*.

7 ang orihinal nga mga kaso alang sa diskwalipikasyon ni Ferdinand Marcos Jr.

isip kandidato sa pagka-presidente sa eleksyong 2022 ang gisumite sa Comelec.

Gikan sa: Comelec

Bagyong Odette
super-bagyo nga miigo

sa **Visayas** ug **amihanang Mindanao** niadtong **Disyembre 17**. Sa inisyal nga taho, 375 katawo ang namatay ug **₱5** bilyong kantidad ang kaudat tungod niini.

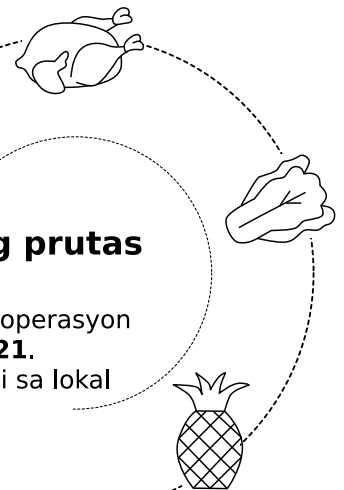

₱1 bilyon

kantidad sa karne, utan ug prutas

ang **iligal nga nagpasulod** sa **25** ka operasyon gikan **Mayo** hangtud **Nobyembre 2021**. Resulta niini ang labaw pang pagkalugi sa lokal nga mga mananagat ug mag-uuma.

Gikan sa: Upisina ni Sen. Tito Sotto

Tulo, gipatay sa Negros

DUHA KA SIBILYAN ug usa ka Pulang manggugubat nga wala na sa kahimtang nga mosukol ang gipatay sa mga armadong pwersa sa estado sa isla sa Negros sa milabayng duha ka semana. Samtang usa ka midya ang gipatay sa Samar.

Gidagit ug tinortyur ang Pulang manggugubat nga si Florida Ceballos (Ka Kelly) ug ang iyang kaubang sibilyan nga si Wilfredo Fuentes niadtong Disyembre 8 sa Kabankalan City, Negros Occidental. Patay na dihang gipagawas sila gikan sa usa ka gama-gamang engkwentro sa 94th IB sa Barangay Buenavista, Himamaylan City niadtong Disyembre 14.

Gipatay sa duha ka armadong lalaki si Henry Hermoso, usa ka kanhing upisyal sa barangay, sa iyang balay sa Barangay Puan, Villahermoso, Negros Oriental niadtong Disyembre 8. Dugay nang biktima sa pagpamig-ot ug *red-tagging* sa militar si Hermoso nga nagtukmod sa iyang magbalhin-balhin og balay.

Samtang, gipatay sa Calbayog City, Samar ang iladong tigbalita nga si Jess Malabanan niadtong Disyembre 8. Kabahin si Malabanan sa pagbalita sa Reuters kaugnay sa "gyera kontra-droga" sa rehimeng Duterte. Bunga sa mga hulga sa iyang kinabuhi, gitabangan siya sa Reuters nga temporaryong manimuyo sa Samar. Myembro siya sa grupo sa midya sa Pampanga.

Pag-extradite kang Assange sa US, gimakmak

MIANI OG BATIKOS ang pagpabor sa korte sa United Kingdom niadtong Disyembre 11 sa petisyong pugos nga ibalhin sa prisohan sa US ang iladong tigmantala ug nagtukod sa WikiLeaks nga si Julian Assange. Unang napugngan ang pag-extradite kang Assange niadtong Enero dihang magdesisyon ang usa ka lokal nga korte batok dinhi aron protektahan si Assange ug ang iyang mental nga kahimsog.

Samtang ginataral, nakasinati og *stroke* si Assange sa Belmarsh Prison kung asa siya napriso karon sa UK. Mag-atubang siya sa 175 ka tuig sa prisohan kung madayon ang pag-extradite kaniya sa US.

Gipasakan sa US si Assange og 18 ka kasong kriminal ilalum sa Espionage Act ug Computer Fraud and Abuse Act tungod sa pagmantala sa WikiLeaks og mga taho kalabot sa liboan ka tago nga mga dokumento sa militar sa US ug mga dokumentong diplomatiko, nag-una niadtong 2009 ug 2010. Gibutyag sa maong mga taho ang mga krimen sa imperyalismong US sa lain-laing bahin sa kalibutan, ilabina sa mga interbensyunistang gubat niini sa Iraq ug Afghanistan.

Gitawag sa Committee to Protect Journalism ang desisyon nga "lakang nga grabeng modaut sa pagpamahayag." Matud niini, naghikyad ang desisyon sa "makuyaw nga sumbanan sa pagkiha sa mga tigbalita."

Pagpamig-ot sa bihag, lapas sa lagda sa gubat

NAGPADAYAG OG KABALAKA ang Karapatan-Southern Tagalog (ST) sa kahimtang ni Justine Kate Raca, usa ka bihag sa gubat sa Armed Forces of the Philippines (AFP), tungod sa pipila ka adlaw na niyang pagkabilanggo sa kampo sa 3rd Marine Brigade sa Barangay Tiniguiban, Puerto Princesa City, Palawan. Gidakop si Raca human ang usa ka panagsangka niadtong Disyembre 10 sa Barangay Tinitian, Roxas.

Nagdesisyon si Raca na magpakita ug mosureder human siyang nabulag sa iyang yunit ug naipit sa nakapokus nga operasyong militar sa erya. Nahimo niya kini bunga sa grabeng kahadlok nga dili tahuron sa nag-operasyong sundalo ang iyang mga kayungod isip manggugubat nga wala nay katakus nga mosukol.

Matud sa Karapatan-ST, lapas sa mga katungod ni Raca nga prisohon siya sa kampo sa militar aron pugson siyang mopirma sa mga papeles alang sa pagsurender ug mouyon sa unsamang mga pakana o programa sa AFP. Tin-aw nga nakasinati siya og sikolohikal nga tortyur aron mouyon sa iyang walay tanning nga pagpabilin sa poder sa mga sundalo nga iyang labing gikahadlukan. Lapas ang ingon niining pagtrato sa kasabutan sa pagrespeto sa katungod sa mga bihag sa gubat o sa mga misurender nga nahisukip sa International Humanitarian Law ug Comprehensive Agreement on Respect for Human Rights and International Humanitarian Law.

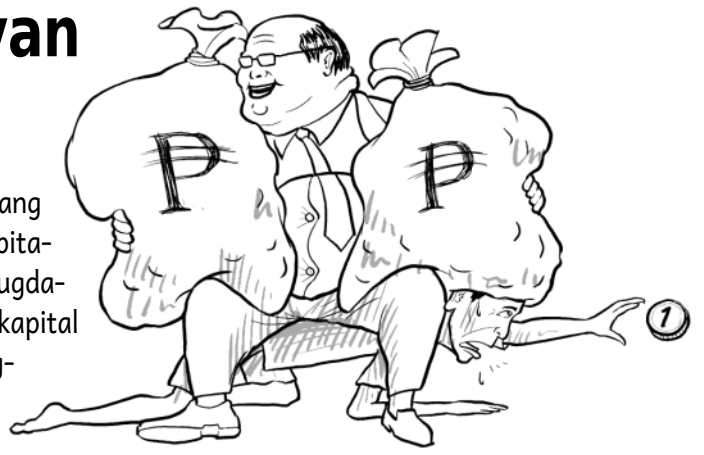
Unang unyon sa Starbucks sa US, natukod

NATUKOD SA UNANG higayon sa mga mamumuo sa kumpanyang Starbucks sa US ang usa ka unyon niadtong Disyembre 10 sa Buffalo, New York. Ang Starbucks usa ka restoran nga naila sa pagbaligya og ilimnong kape.

Gitawag ang maong kadaugan og "mayor nga panghitabo sa kasaysayan sa kalihukang mamumuo sa US." Kini tungod kay sukad nga magpadayag sa kagastuhang mag-union ang mga barista, walay hunong ang paningkamot sa kumpanya aron dili kini matuman. Lakip sa anti-union nga mga taktika ang pagbantay sa mga mamumuo samtang nagatrabaho, pagtapok ug direktang pagpanghaylo kanila nga pili-on ang "no" sa eleksyon.

Daku ang implikasyon sa maong unyon sa 394,000 empleyado sa Starbucks nga nakakatag sa mga syudad sa US ug bisan sa ubang bahin sa kalibutan. Sinyales kini sa posibilidad sa pagtukod sa unyon sa usa sa pinaka-kontra sa unyonismo ug inot nga kumpanya. Sa US, ginapabilin niini sa \$14 kada oras ang suhulan sa mga barista bisan og gipatas-an na sa ubang mga kumpanyang mas gamay dinhi ang minimum nga suhulan og hangtud \$17 kada oras.

Grabe nga walay kaangayan ilalum sa kapitalismo

Dili malimud bisan sa mga burges nga ekonomista ang paggrabe sa kawalay kaangayan tali sa pinakadakang kapitalista sa usa ka bahin, ug sa mga mamumuo ug katawhang dinaugda ug sa pikas bahin, bunga sa walay rendang konsentrasyon sa kapital sa pangkalibutang langkub. Labaw kining migrabe atol sa paghaguros sa pandemyang Covid-19. Samtang mitiuok ang tibuok ekonomiya tungod sa malukpanong restriksyon sa lihok ug produksyon, miabot sa wala pa sukad natupngan nga lebel ang pagburot sa bahandi sa pipila ka kapitalista nga midomina sa pamatigayon ug pinansya sa tibuok kalibutan.

Grabe nga konsentrasyon sa kapital

Gihulagway sa panukiduki nga nag-ulohang World Inequality Report 2022 ang "pagpabilin ug mutasyon" sa grabeng walay kaangayan sa hisgutan sa kita ug bahandi tali sa mga nasud, sa katawhan sulod sa mga nasud, ug tali sa mga pangpubliko ug pribadong sektor. Ang kita mao ang suhol o sweldo sa mga indibidwal kada adlaw, bulan o tuig, samtang ang bahandi mao ang sumatutal sa ilang mga katigayunan nga adunay bili.

Gikan 1820 hangtud 2020, nagadula sa 40% hangtud 60% sa kalibutanong kita ang nahakop sa 10% labing adunahan sa kalibutan samtang 2% lamang ang napadulong sa 50% labing kabus nga katawhan.

Mas tataw ang kawalay kaangayan sa hisgutan sa bahandi. "Anaa sa 76% sa bahandi sa kalibutan ang gipanag-iyahan sa 10% labing adunahan," matud sa panukiduki. Resulta niini ang grabe ka taas nga konsentrasyon sa kapital, kung asa gunit sa 10% labing adunahan ang 60%-80% samatang "duul sa sero" ang gunit sa 50% labing kabus. Bisn sa mga sentro sa kapitalismo, ang bahandi nga gunit sa ginatawag nga "hatungang hut-ong" sagad nga nakansela sa ilang mga utang.

Sa milabayng 40 ka tuig, midaku ang gideklarang bahandi sa mga nasud apan mihagba ang netong bahandi sa mga guberno. Sa daghang nasud karon, gamay kaayo ang gunit nga bahandi ug sagad lubog sa utang

ang mga guberno. Mitataw kini sa tuig 2020-2021 kung asa gikinahanglan sa mga guberno nga mangutang og 10% hangtud 20% sa tagsa-tagsa nilang mga *gross domestic product* (GDP) sa pribadong bangko aron makasugakod sa gasto sa pag-atubang sa pandemyang Covid-19.

Paghari sa mga bilyunaryo

Naangkon sa labing adunahang 1% ang 38% nga nadugang nga bahandi sa tibuok kalibutan gikan 1995 hangtud 2021. Dinhi napsikan lamang og 2% ang mayorya sa labing kabus sa parehong panahon. Misirit pataas ang bahin sa bahandi sa mas ubos pang grupo sa 0.1% sa mga "adunahan kaayo" og hangtud 11%.

Gipunting sa panukiduki isip mayor nga mga hinungdan sa grabeng konsentrasyon sa kapital sa maong gamayng grupo ang neoliberal nga mga palisiya sa malukpanong pribatisasyon ug deregulasyon sa pinansya, kakumbina ang pag-ubos sa buhis gikan dekada 1980. Sa 2021, aduna nay 2,582 ka indibidwal nga adunay bahandi nga \$1 bilyon pataas. Niini, siyam ang adunay gunit nga \$100 bilyon pataas o abereyds nga \$147 bilyon (P7.15 trilyon) kada usa—labaw pa sa nasudnong badyet sa Pilipinas alang sa 2022.

Usa ang pandemya sa mga higayon nga midako pag-ayo ang bahandi sa mga bilyunaryo sukad nga nahimugso ang kapitalismo. Sa US, miburot ang bahandi sa mga bilyunaryo og 70% (\$3 trilyon) gikan Marso 2020 hangtud Oktubre karong

tuiga, matud sa usa pa ka panukiduki. Giwarawara sa maong mga bilyunaryo ang ilang pagkaadunahan sa mga luho sama ng "pagbisita" sa kawangangan isip turista, pagpalit sa mga pribadong eroplano ug yate alang sa "nakadistansyang byahe" ug walay rendang pagdula sa *stock market*.

(Sa parehong panahon, 97 milyong katawhan ang dugang nga natukmod sa grabeng kalisud o nabuhi sa wala pay P90 kada araw. Sa banabana sa World Bank, mokabat sa 711 milyong makatagamtam sa grabeng kapobrehon sa katapusan sa 2021.)

Mga bilyunaryong Pilipino

Sa Pilipinas, aduna nay 2,919 bilyunaryo, kadaghanan mga burgesya-kumprador. Ang 50 labing adunahan kanila adunay bahandi nga P10-P811 bilyon kada usa. Disesyete niini nalakip sa listahan sa mga bilyunaryo sa dolyar nga kantidad sa Forbes Magazine. Sa taho sa Forbes, midaku og 41% ang bahandi sa 13 ka labing adunahang Pilipino gikan Marso hangtud Setyembre 2020. Laki kanila si Lucio Tan, nga naghakop og dugang nga P22 bilyon luyo sa pagdeklara niya sa "pagkabangkrap" sa kumpanya niyang Philippine Airlines ug pagsisante sa mga mamumuo tungod kuno niini.

Sa panukiduki sa Ibon Foundation, 28% ang giusbaw sa bahandi sa 40 sa mga kumprador sa Pilipinas karong tuig. Ayha niini, halos 400% ang giusbaw sa ilang bahandi gikan 2006 hangtud 2019. Sa pikas bahin, misaka lamang og 53% ang tinuod nga kita sa batakang mga sektor. Pinakataas na ang P528,000 nga tinuod nga kita sa 80% sa mga Pilipino.